

Філіп Хосе ФАРМЕР

НАПЕРЕКІР ТІЛЬКИ- ВІВТОРКОВОМУ СВІТУ

ФІЛІП ХОСЕ ФАРМЕР (нар. 1918 р.) — американський письменник, автор кількох науково-фантастичних повістей та збірників оповідань, а також цікавого дослідження «Справжній Тарзан», де подано біографію реального прототипа відомих романів Е. Берроуза.

Публіковане оповідання — з колективного збірника «Краща наукова фантастика року» (Нью-Йорк, 1972).

Дістатися середи було майже неможливо. Том Пім не раз замислювався над тим, як живеться людям у інших днях тижня. Кожен, хто був наділений бодай найменшою уявою, замислювався про такі речі. Навіть у деяких телевізійних шоу обсмоктували це, а в двох таких шоу Том виступав сам. Проте йому навіть на думку не спадало вибратися за межі свого власного світу. Аж раптом згорів будинок, у якому він жив.

Це сталося в останній з дванадцяти днів літа. Прокинувшись, Том побачив крізь прозорі двері попіл і пожежників. Чоловік у білій азбестовій уніформі знаком звелів йому не виходити. Через п'ятнадцять хвилин інший чоловік в уніформі жестом показав, що вже безпечно. Том

натиснув кнопку біля дверей, і вони розчинилися. Він по кісточки заліз у попіл, який був ще теплий під зволоженим шаром завтовшки з-дюйм.

Запитувати, що сталося, не було потреби, але він усе-таки запитав.

— Мабуть, коротке замикання,— сказав пожежник.— Та ми й самі до пуття не знаємо. Це почалось одразу після півночі, коли понеділок уже минув, а ми ще тільки заступали.

Том Пім подумав, що дивно, мабуть, бути пожежником або полісменом. Години їхньої праці зовсім не ті, що в решти людей, хоч, як і всі, вони обмежені бар'єром дванадцятої години ночі.

Тим часом усі інші мешканці згорілого будинку вийшли із своїх циліндрів вічності, або «домовин», як часто їх називали. Проте шістдесят циліндрів лишилися зайняті.

Робочий день починається рівно о восьмій. Турботи про новий одяг і житло він мав відклести до перерви, бо телестудія, де працював Том, запізнювалася з великою програмою, яку повинні були запустити через сто сорок чотири дні.

Вони посідали в Центрі екстрених випадків. Том Пім запитав у робітника апаратної, чи не знає той будинку, в якому він міг би оселитися. Хоча власті й підшукають для нього нове житло, проте навряд чи хто потурбується, щоб те житло було зручним.

Робітник сказав, що є підходящий дім усього за шість кварталів від його колишньої оселі. Недавно помер один гример, і його квартира, здається, ще вільна. Том одразу кинувся до телефону, бо на студії саме могли обйтися без нього, але відеомагнітофонний запис повідомив його, що офіс відчиняється тільки о десятій годині. Дівчина на екрані відеомагнітофона була дуже гарненька, з рудим волоссям, синіми очима й велими сексуальним голосом. Том був би більше вражений нею, якби особисто не знав її — вона виконувала кілька другорядних ролей у двох шоу, де грав і він. Голос, який розбуджував таку хіть, належав не їй. Так само, як і колір очей.

Опівдні він подзвонив знову, після десятихвилинного чекання почув відповідь і попросив місіс Белефілд подати від його імені заявку. Mісіс Белефілд вичитала йому, що не зателефонував раніше; сьогодні уже навряд чи вона встигне що-небудь зробити. Він спробував був розповісти їй про свої обставини, але махнув рукою — бюрократи! Того вечора йому довелося йти до громадського гуртожитку, де він поспав обов'язкові чотири години, тим часом як індуктивні поля прискорювали його сон, а прокинувшись, увійшов у вертикальний циліндр вічності. Секунд десять постоїв, дивлячись крізь прозорі двері в інші цилінди з нерухомими постатями всередині, а тоді натиснув кнопку. І ще секунд через п'ятнадцять знепритомнів.

Йому судилося заночувати ще тричі в тій громадській нічліжці. Три дні осені минули, лишалося ще п'ять. Хоч у Каліфорнії це не мало великого значення. Інша річ — коли він жив у Чікаго. Там зима скидалася на білу ковдру, витрушувану якоюсь відьмою. Весна була мов зелений вибух. Літо — сповнене веселого галасу і гарячих подихів вітру. Осінь мінилася різноцвіттям, мов строкате вбрання веселого клоуна.

На четвертий день його повідомили, що він може перебратися в той самий дім, який він для себе обрав. Том здивувався і водночас зрадів. Він зізнав чимало випадків, коли, чекаючи на постійне житло, люди цілій рік — аж сорок вісім днів — змушені були тулитись по гуртожитках. Він переселився наступного дня, маючи попереду ще три дні осені. Два наступні вихідні йому довелося використати на те, щоб придбати одяг, запастися харчами й познайомитися з мешканцями будинку. Іноді він шкодував, що народився з природним потягом до сцени. Телевізійники працювали п'ять, а то й шість днів без перерви, тоді як водопровідник, приміром, мав лише три робочі дні з семи.

Будинок був не менший, ніж попередній, а йти пішки зайвих шість кварталів буде йому на користь. Разом з ним у домі розміщувалося

вісім осіб на день. Прийшвши того вечора додому, він зустрів знайому жінку Мейбл Керте, яка працювала секретаркою в продюсера, й попросив увести його в курс заведених у будинку порядків. Переконавшись, що його циліндр уже поставлено в належному місці, він дещо розслабився.

У залу з циліндрами вічності Тома повела Мейбл Керте, оскільки вона погодилася бути його гідом. Це була низенька на зріст, аж надто кучерява жінка років тридцяти п'яти (за вівторковим літочисленням). Вона була тричі розлучена, і шлюб її більше не вабив, якщо, звичайно, не трапиться якийсь принц. Том і сам був розлучений, але їй про це не сказав.

— Зараз ми подивимося твою кімнату,— мовила Мейбл.— Вона маленька, зате, дякувати богові, звуконепроникна.

Том пішов за нею, та враз зупинився. Вона оглянулася в дверях і спітала:

— Що там таке?

— Ця дівчина...

В залі стояли шістдесят три цилінди вічності, високі й сірі. Том дивився крізь прозорі двері на дівчину в найближчому з них.

— О, справді красуня!

Якщо Мейбл і відчула ревнощі, вона цього не показала.

— Дуже гарна!

У дівчини було довге, темне, з ледь помітними кучерями волосся і обличчя, яким він міг би милуватися тисячу тисяч разів; фігура міцна, але водночас тендітна, довгі ноги. Її очі були розплющені; при тьмяному освітленні вони мали фіалково-синій колір. На дівчині була тонка срібляста сукня.

З таблицки над дверима можна було довідатися, хто це така. Дженні Марлоу. Народилася 2031 року в Сан-Маріно, Каліфорнія. Їй тепер десь двадцять чотири роки. Актorkа, Незаміжня, Дитя середи.

— Що з тобою? — запитала Мейбл.

— Нічого.

Як він міг пояснити їй, що в нього засмоктало під грудьми від бажання, яке ніколи не можна задоволінити? Що він відчув слабкість у всьому тілі від споглядання краси.

— Лиш з першим поглядом прийде до нас любов, та доля нам перечить знов і знов.

— Що ти сказав? — запитала Мейбл, а тоді засміялася: — Ти, певно, жартуєш?

Вона не сердилася. Бо розуміла, що Дженні Марлоу їй не більша суперниця, ніж якби вона була мертвa. І вона мала рацію. Краще йому зайнятися кимось, хто живе на цім світі. Мейбл була непогана жінка: досить ніжна, а після кількох випитих чарок навіть приваблива.

Після щостої години вони зійшли вниз, до телевізійного холу. Там уже зібралися більшість мешканців. Дехто, правда, вставив затички у вуха, інші дивилися на екран, водночас розмовляючи. Передавали якраз новини, розповідали про події минулого вівторка та сьогоднішнього. Спікер Палати депутатів пішов у відставку, оскільки термін його закінчився. До всього іншого, здоров'я його недавно погіршилось і не було ніяких ознак покрашення. Показали зарезервований для нього саркофаг на фамільному кладовищі в штаті Міссісіпі. Коли наука одного чудового дня навчиться омоложувати людей, він вийде із свого кам'яного сховища.

— Оце то буде день! — сказала Мейбл. Вона примостилася в Тома на колінах.

— Думаю, рано чи пізно вчені розв'яжуть цю проблему,— сказав Том.— Вони на правильному шляху, вже майже навчилися зупиняти старіння кроликів.

— Я не про це,— сказала Мейбл.— Звичайно, вони винайдуть, як

омолоджувати людей. Але що тоді? Невже ти гадаєш, що вони заходяться повертати всіх до життя? Земля вже й тепер перенаселена, то хіба вони наважаться подвоїти, потроїти, а то й учетверити кількість людей? Я думаю, вони залишать їх усіх стояти там, де вони стоять.— Вона захихотіла й додала: — Та й голуби мають же щось обсиджувати.

Він обняв її за стан, і раптом уявив, що стискає стан *тієї* дівчини, ніжний і пругкий, без зайнів граминки.

Забудь про неї. Думай про сьогоднішню. Слухай і дивись новини.

Якась місіс Уілдер заколола свого чоловіка й себе кухонним нохом. Одразу по прибутті поліції обох заклали в циліндри й відправили до лікарні. Розслідується прихований страйк службовців окружних установ. Є скарги на те, що люди понеділка не настроюють комп'ютерів для жителів вівторка; цю справу подано на розгляд компетентних влад стей обох днів. База на Ганімеді повідомляє, що в зоні Великої Червоної Плями Юпітера спостерігається слабка, але виразна пульсація, яка здається не випадковою.

Останні п'ять хвилин програми були присвячені короткому викладові найзначніших подій, що стались іншими днями тижня. Домоправителька, місіс Казмер, переключила канал на комедію. Ніхто не заперечував.

Сказавши Мейбл, що збирається лягти рано і сам-один, Том підвівся. Завтра в нього важкий день.

Навшпиньках він вийшов з холу й піднявся сходами до зали, в якій стояли циліндри. Освітлення було м'яке, змережане тіннями, в залі панувала тиша. Шістдесят три циліндри скидалися на старовинні гранітні колони в підземному коридорі похованого міста. За прозорим металом білі неясні обриси п'ятдесяти п'яти облич. Деято стояв з розплющеними очима; більшість заплющили їх, чекаючи, коли машини в цоколі почнуть випромінювати силове поле. Том дивився крізь двері на Дженні Марлоу. Знову відчув слабкість у тілі. Вона недосяжна для нього. Хоч середа була лише на відстані одного дня. Ні, вже навіть на відстані чотирьох із половиною годин.

Він торкнувся дверей. Вони були гладенькі і майже не холодні. Здавалося, наче дівчина пильно дивиться на нього. З її правого плеча звисав ремінь великої сумки. Коли двері відчиняються, вона одразу віде, готова до роботи. Деято саме так і робив: прокинувшись, приймали душ, жінки підфарбовувалися, а вже потім ішли до своїх циліндрів. Коли рівно о п'ятій силове поле автоматично відключалося, вони вже через хвилину виходили, готові до нового робочого дня.

Йому теж хотілося б покинути свою «домовину» водночас із Дженні.

Але середа була для нього недоступна. Том відвернувся. Він поводився, мов шістнадцятирічний юнак. Шістнадцять йому було приблизно сто шість років тому, та це не мало ваги. Фізіологічно він був тридцятирічний.

Коли він уже попрямував на другий поверх, то мало не повернувся, щоб іще раз поглянути на Дженні. Проте зусиллям волі примусив себе піднятися до своєї кімнати. Там він вирішив одразу лягти спати. Можливо, Дженні присниться йому. Якщо уві сні здійснюються бажання, вона примариться йому неодмінно. Ще не доведено, що сновидіння точно відбивають бажання, проте встановлено, що людина, яка не бачить сновидінь, божеволіє. І тому спеціальні апарати — сонніуми — випромінювали таке поле, яке забезпечувало людину протягом чотирьох годин сну всіма необхідними для неї сновидіннями. Потім людина прокидалась і трохи згодом заходила в свій циліндр, де інше силове поле блокувало всю атомну й субатомну активність. В такому стані людина могла перебувати й вічно, якби згідно з програмою, це поле не відключалося, поступаючись іншому — активізуючому.

Том заснув, але Дженні Марлоу не явилась йому. А якщо і явилася, він не запам'ятав. Він підвівся, умився й пішов у залу з цилін-

драми, де вже зібралися всі мешканці дому. Вони стояли по різних кутках, хто робив останню затяжку, хто закінчував розмову, уриваючи сміх. Потім усі розійшлися по своїх циліндрах, і запала тиша, подібна до тієї, що панує в надрах землі.

Том не раз запитував себе, що б сталося, якби він не ввійшов у циліндр. Як би він тоді почував себе? Чи панікував би? Протягом усього життя він знат лише віторки. Чи приголомшила б його середа, оглушила, мов припливна хвиля? Відкинула б його й жбурнула на рифи невідомого часу?

Ну, а якщо він знайде відповідь, підніметься знову на другий поверх і не повернеться, аж поки не увімкнеться його поле? Адже тоді він не зможе увійти в циліндр. Двері туди не відчиняться, доки знов не надійде належний час. Правда, він би ще встиг добігти до чергової громадської «усипальні», за три квартали, звідси. А якби він лишився в своїй кімнаті і дочекався середи?

Такі випадки траплялися. Якщо порушник закону не мав переконливих виправдань, його притягали до суду. «Порушення часу» вважалося карним злочином, найтяжчим після вбивства, і всіх правопорушників, як здорових, так і психічно хворих, замикали в циліндрах. Їх «озавтрували», як висловився хтось. «Озавтрені» злочинці, нерухомі й непримітні, але цілі й неущоджені, очікували, поки наука знайде засоби лікувати від божевілля, неврозів, злочинних нахилів, хвороб. Їх зберігали до «завтра».

— Яке воно, життя в середі? — запитав Том одного чоловіка, який не зміг вчасно потрапити до свого циліндра внаслідок нещасливого випадку.

— Звідки мені знати? За винятком якихось п'ятнадцяти хвилин, я був у непримітному стані. Я тільки й збегнув, що перебуваю в тому самому місті, а лікарів я, звичайно, в обличчя не бачив; втім, і тут я їх ніколи не бачив. Вони запхали мене в циліндр і залишили там до наступного віторка.

Мабуть, зі мною зовсім кепсько, подумав Том. Кепсько. Адже навіть подумати про таке — чисте безглуздя. Перейти в середу майже неможливо. Майже. Але така можливість існує. Треба тільки набратися терпіння, і це можна було б зробити.

Він зупинився на мить перед своїм циліндром. Усі прощалися:

- До зустрічі!
- До побачення!
- До наступного віторка!
- На добранич, любий! — озвалася Мейбл.
- На добранич, — пробурмотів він.
- Що? — крикнула вона.
- На добранич!

Він кинув погляд на прекрасне обличчя за дверима. І всміхнувся. Його злякала думка, що вона могла почути, як він побажав доброї ночі жінці, котра назвала його любим.

Він мав ще десять хвилин часу. По селектору передавали сигнал попередження. Всім приготуватись! Час вирушати в шестиденний рейс! Покваптесь! Пам'ятайте про покарання!

Він пам'ятав про це, але вирішив залишити послання. Апарат звукозапису стояв тут-таки на столі. Том увімкнув його й сказав:

— Любі міс Дженні Марлоу! Мене звати Том Пім, і мій циліндр — поруч із вашим. Я теж актор і працюю на тій самій студії, що й ви. Я знаю, з моого боку це трохи зухвало, але я ніколи не бачив вродливішої жінки, ніж ви. Сподіваюся, ваш талант не поступається вашій красі. Мені хотілося б побачити вас у якій-небудь зігранії вами ролі. Чи не будете ви ласкаві залишити для мене плівки в п'ятій кімнаті? Певен, що її господар не заперечуватиме. Ваш Том Пім.

Він прокрутів усе спочатку: Звичайно, це досить відверто, але, мабуть, саме те, що треба. Без зайвої пишномовності і без настирливості.

Він двічі згадав про її вроду, але без особливого наголосу. А от зачепивши її професійну гордість актриси, він напевне доб'ється більшого. Ніхто в цьому не розуміється краще за нього.

Прямуючи до свого циліндра, Том наспівував. Увійшовши, натиснув кнопку й поглянув на годинник. До півночі ще аж п'ять хвилин. Отже, не спалахне проти його прізвища світло на величезному екрані над комп'ютером у поліційному відділку. Через десять хвилин поліція середи вийде там із циліндрів і стане до своїх обов'язків.

У поліції існувала десятихвилинна прогалина між двома днями. За ці десять хвилин могло трапитись казна-що, ѹ іноді траплялося. Та заради збереження бар'єрів часу доводилося йти на жертви...

Том розплющив очі. Його коліна підтиналися, голова тримтіла. Активація відбувалася швидко — за якийсь мільйон мікросекунд. Майже миттю з вічності у кров і плоть — і серце ніколи не знало, що зупинялося на такий довгий час. Тільки м'язи включалися з деякою затримкою.

Він натиснув кнопку, відчинив двері, і йому здалося, ніби ця кнопка дала початок новому дню. Мейбл підфарбувалася минулого вечора й тепер мала досить привабливий вигляд. Він зробив їй комплімент, і вона щасливо всміхнулася. Проте він сказав їй, що зустрінуться вони за сніданком. Посередині сходів Том зупинився і діждався, поки зала спорожніє. Потім шмыгнув униз і ввімкнув апарат звукозапису.

Трохи хрипкий, але водночас мелодійний голос проказав:

— Шановний містере Пім! Я не вперше отримую послання з іншого дня. Це досить забавно розмовляти через безодню між світами, якщо ви даруєте мені це маленьке перебільшення. Але сенсу в цьому немає ніякого, а надто коли відчуття новизни притупилося. Якщо ви зацікавилися потойбічною особою, вам це принесе тільки розчарування. Та особа для вас може бути тільки голосом з магнітофона та восковою мумією в металевій домовині. Мене щось пориває на поезію, даруйте мені. А чи є глупд у тому, щоб спілкуватися з мумією? Може, я й справді вродлива. Проте, дякуючи вам за комплімент, прошу врахувати, що я, до всього, ѹ розважлива. Мені взагалі не варто було відповідати вам, та я не хотіла образити ваші почуття. Отже, будь ласка, не залишайте більше послань.

Коли запала тиша, Том почекав ще трохи. Може, вона зробила паузу задля більшого ефекту, і зараз почується лукавий сміх, і вона скаже: «Однак я не люблю розчаровувати публіку. Плівки у вашій кімнаті».

Але тиша затяглася. Том вимкнув апарат і пішов до їдалні.

На роботі з 14.40 до 14.45 був час сісти. Він ліг на кушетку й натиснув кнопку. За хвилину він уже спав. Цього разу йому приснилася Дженні; ѵї біла мерехтлива постать проступила з темряви й попливла йому назустріч. Вона була навіть прекрасніша, ніж у своєму циліндрі.

Зйомки цього дня затяглася, і він дістався додому перед самою вечорою. Навіть на студії не наважувалися затримувати людей довше, тим більше що студія зобов'язана була забезпечувати їжею тільки в обід.

Він ще встиг якусь мить подивитись на Дженні, перш ніж почув по селектору вересклівий голос місіс Қазмер. Спускаючись до холу, Том подумав: «Так і схибнутись можна. Це безглупздо. Я ж доросла людина. А може... А може, мені слід показатися психіатрові?»

Ну, що ж, напиши заяву і чекай, поки в психіатра знайдеться для тебе час. Скажімо, днів через триста, як тобі пощастиТЬ. А як-ні, тоді пиши заяву до іншого і чекай уже днів шістсот.

Заява... Том замислився. Заява... А що, як подати заяву не на прийом до психіатра, а на перехід у середу? Чом би ні? Що йому втрачати? Майже напевне йому відмовлять, але чом не спробувати?

Навіть дістати бланк для такої заяви було нелегко. На це йому довелося згадати два вихідні, вистоявши чергу в Центральному міському бюро. Першого разу йому дали не той бланк, і довелося стояти вдруге. Спеціальної черги для тих, хто просив переходу в інший день, не було. Во таких було надто мало. Тож йому довелося стояти в черзі до віконця «Різних питань» відділу переміщення та обміну житла, назва якого не мала нічого спільного з еміграцією в інший день.

Діставши бланк удроге, він не одійшов од віконця, аж поки не перевірив форму бланка й не попросив службовця перевірити її ще раз. Він не зважав на крики й бурчання позаду себе. Потім пішов у притилежний кінець зали і став у чергу до компостерів. Через дві години він нарешті зміг сісти за маленький столик, над яким висів великий екран. Сунув свій бланк у шпарку і, дивлячись на його проекцію на екрані, пробив компостерами відповіді проти кожного запитання анкети. Після цього йому лишалося тільки опустити бланк у іншу шпарку й сподіватися, що він не загубиться. І що йому не доведеться відбувати знов цю саму процедуру через те, що він неправильно заповнив бланк.

Того вечора Том притулився лобом до холодного металу і прошепотів, звертаючись до нерухомого обличчя за дверима:

— Певно, я справді закохався в тебе, якщо пройшов крізь усе це. А ти нічого не знаєш. А якби й знала, тобі це було б, певно, байдуже.

Щоб перевірити, чи він при повному розумі, Том того ж таки дня пішов із Мейбл на вечірку, влаштовану продюсером Солом Уормвулфом. Уормвулф щойно склав відповідний іспит і одержав розряд А-13. Це означало, що, як він буде старатися і йому пощасти, він зможе згодом стати віце-президентом студії.

Вечірка мала належний успіх. Том і Мейбл повернулися десь за півгодини до того часу, як мали йти в циліндри. Томові пощастило втриматися від перепою, тим-то він не спокусився на Мейбл. Навіть і без цього він буде напів'яний, коли вийде з циліндра, і йому доведеться приймати огидні антитаблетки. На роботі йому доведеться нелегко, бо він пропустив сьогодні свій сон.

Вибачившись, він розлучився з Мейбл і спустився до зали з циліндрами раніше за інших. Не те щоб це принесло йому якусь перевагу, коли б він рано увійшов у свій циліндр. Адже силове поле вмикається лише в певні, строго обмежені відрізки часу.

Він притулився до циліндра Дженні й поплескав по дверях, ніби хотів привернути її увагу.

— Цілий вечір я намагався не думати про тебе. Я хотів бути чесним з Мейбл: адже нечесно бути з нею, а думати про тебе.

В коханні чесно все...

Він записав для неї ще одне послання, потім стер його. Який сенс? До того ж він знов, що дикція у нього не зовсім чітка. А він хотів би постати перед нею в найкращому світлі.

Навіщо йому це? Яке їй діло до нього?

В тім-то річ, що йому було діло до неї, хоч це й не мало ніякого глузду. Він просто закохався в цю заборонену, недосяжну, таку далеку в часі й таку близьку жінку.

Тихо увійшла Мейбл.

— Ти хворий, — сказала вона.

Том відскочив від циліндра Дженні. Але чому? Він не мав чого соромитися. Тож чому він так розсердився на Мейбл? Його збентеження було зрозуміле, його злість — ні.

Мейбл посміялася з нього, і він тільки зрадів. Тепер він міг сказати їй якусь грубість. Так він і зробив, і Мейбл пішла. Та за кілька хвилин повернулася разом з іншими: наближалася північ.

Він на той час уже стояв у циліндрі. Але через кілька секунд вийшов і трохи відкотив циліндр Дженні, а тоді повернув свій так, щоб вони стояли один проти одного. Потім знов увійшов у свій циліндр і

натиснув кнопку. Двоє дверей лише трохи спотворювали риси її обличчя. Проте вона, здавалося, ще більш віддалилась у просторі, в часі, стала ще недосяжніша.

Трьома днями пізніше, уже взимку, Том одержав листа. Скринька у вестибюлі продзижчала, коли він відчинив парадні двері. Трохи відступивши, він зачекав, поки листа було надруковано й просунуто крізь шпарину. Це була відповідь на його прохання перейти в середу.

Відмовлено. Причина: немає переконливих підстав для переходу.

Так, правильно. Але ж не міг він назвати правдиву причину — вона спровалила б ще менше враження, аніж та, на яку він послався: «Потрапити в обставини, за яких найповніше розкрилися б мої здібності».

Він шаленів і проклинав усе на світі. Це його право людини й громадянина перейти в день, який йому до вподоби. Тобто, це має бути його правом. Та, може, зміна дня вимагає надмірних зусиль? Скажімо, переміщення всіх його документів та всіх архівних виписок, які мають до нього відношення. А може...

Він міг лютувати, скільки хотів, проте це нічого не змінювало. Його навіки запхано у вівторковий світ.

— Це не навіки, — бурмотів він. — На щастя, кількість заяв, з якими можна звертатися до властей, не обмежується. Я надішлю нову заяву. Вони гадають, що можуть урвати мені терпець? А що, як я урву їхній терпець? Людина проти машини. Людина проти системи. Людина проти бюрократизму й непохитних бездушних законів.

Промайнули двадцять днів зими. Промчали вісім весняних днів. На другий з дванадцяти днів літа він одержав відповідь на свою повторну заяву.

Це не була ані відмова, ані дозвіл. Там було написано так: якщо його астролог вважає, що в середі для нього буде кращий психічний клімат, тоді йому слід дістати офіційний висновок психіатра з приводу цього діагнозу астролога. Том Пім, аж підстрибнув і қлацнув підборами. Хвалити бога, він живе за часів, коли астрологів уже не записують у шарлатани! Маси свого часу запротестували, заявивши, що астрологія потрібна людям і її слід узаконити й шанувати. Тож відповідний закон було прийнято, і завдяки цьому Том Пім має шанс:

Він спустився до зали з циліндрами й поцілував двері її «домовини», після чого повідомив Дженні Марлоу про добре вісті. Вона ніяк не реагувала, хоч він міг запросити, що бачив, як її очі на мить заблищають. Звичайно, то була лише гра його уяви, однаке така гра сподобалася йому.

Поки він потрапив на консультацію до психіатра і пройшов три комісії, минув іще рік, цілих сорок вісім днів. Доктор Зігмунд Троріг, психіатр, був другом доктора Стелхела, астролога, і це полегшило Томову долю.

— Я ретельно вивчив схему доктора Стелхела й так само ретельно проаналізував вашу одержимість тією жінкою, — сказав він. — Я згоден з доктором Стелхелом, що ви ніколи не будете щасливий у вівторку, проте я не зовсім згоден з ним, що ви будете щасливіший у середі. Та оськільки вас переслідує нав'язлива ідея про цю міс Марлоу, я все-таки гадаю, що вам слід перейти в середу. Але тільки за умови, що ви підпишете зобов'язання пройти там курс інтенсивної психотерапії.

Тільки пізніше Том Пім збагнув, що доктор Троріг хотів скоріше позбутися його, бо мав надто багато пацієнтів. Та, може, це було нesправедливо щодо шановного психіатра.

Відповідні документи передали властям середи, і Томові знову довелося чекати. Він переміг тільки наполовину. Бо йому могли відмовити ті власті. Але, навіть як він усе-таки досягне своєї мети, що тоді? Вона може захтувати його, не залишивши йому ніякої надії.

Це немислимно, проте можливо.

Він ніжно погладив двері, а тоді припав до них губами.

— Зрештою, Пігмаліон міг хоч доторкнутися до Галатеї,— мовив він.— Боги — оті великі й німі бюрократи — неодмінно зглянуться на мене, бо я навіть торкнутися тебе не можу. Неодмінно зглянуться.

Психіатр сказав Томові, що той нездатний на вірність і тривалий зв'язок із жінкою, як то буває з багатьма чоловіками в цьому світі, де легко сходяться і легко розлучаються. Його закоханість у Дженні Марлоу можна пояснити кількома причинами. Можливо, вона нагадує якусь особу, що її він любив, коли був зовсім юний. Певно, його матір? Ні? Ну, гаразд. Він дізнається про це в середі — будемо сподіватись., Глибока істина полягає в тому, що він кохає міс Марлоу тільки через те, що вона не може знехтувати його, не може йому обриднути, нарікати, плакати, кричати, ображати його і так далі. Він кохає її тому, що вона недосяжна і мовчазна.

— Я кохаю Дженні так, як, певно, Ахілл покохав Єлену, коли побачив її на мурах Трої,— заявив Том.

— Не знав, що Ахілл був коли-небудь закоханий у Єлену,— сухо відкàзав доктор Троріг.

— Гомер про це не згадує, однаке я знаю, що він був закоханий! Хто б міг, побачивши її, не закохатись?

— Як я можу це знати? Адже я ніколи не бачив її! Якби я одразу збагнув, що ці галюцинації посилюватимуться...

— Я поет! — пояснив Том.

— Ви хочете сказати — надвразливий! Гм-м-м. В ній щось-таки має бути! Сьогодні ввечері я вільний. От що... мені цікаво... Я завітаю до вас увечері й погляну на цю міфічну красуню, на вашу Єлену з Трої.

Доктор Троріг з'явився одразу після вечери, і Том Пім провів його до зали з циліндрами, наче гід, який підводить знаменитого критика до щойно відкритого полотна Рембрандта.

Доктор довго стояв перед циліндром. Він кілька разів гмукав і кілька разів перечитував табличку з її даними. Потім повернувся і сказав:

— Я розумію, що ви мали на увазі, містере Пім. Гаразд, я дам вам згоду.

— Правда ж, вона гарна? — сказав Том на виході.— Жінка не від світу цього — і буквально, і образно.

— Дуже вродлива. Проте, я гадаю, вас чекає велике розчарування, розбите серце, а може, навіть божевілля, хоч як ненавиджу я цей антинауковий термін.

— Я все-таки наважуся, — сказав Том.— Знаю, я здаюся безумцем, та де б ми з вами були, якби не існувало безумців? Згадайте того, хто винайшов колесо, згадайте Колумба, Джеймса Уатта, братів Райт, Пастера, та й самі ви можете додати ще не одного.

— Навряд чи можна порівнювати цих першопроходців науки, іхній пристрасний потяг до істини, з вами й вашим бажанням одружитися з жінкою. Проте, як я й сам помітив, вона дивовижно гарна. Та це мене й насторожує. Чому вона не заміжня? Що в неї скoilось?

— Як знати, може, вона була одружена десяток разів! — сказав Том.— Важливо, що зараз вона не заміжня. Може, вона розчарована й дала собі клятву чекати, доки зустріне гідного чоловіка. Може...

— В одному питанні немає ніяких «може»: ви психопат,— проголосив Троріг.— Але я вважаю, що для вас набагато безпечніше перейти до середи, аніж не перейти.

— Отже, ви напишете «так»! — вигукнув Том, хапаючи докторову руку й стискаючи її.

— Можливо. Ще маю деякі сумніви.

Доктор мав якийсь неуважний вигляд. Том засміявся, відпустив докторову руку й поплескав його по плечу.

— Погодьтеся, ви теж приголомшенні! Треба бути мертвим, щоб побачити її і лишитися спокійним.

— Вона справляє враження, — сказав доктор.— А от ви повинні як

слід обміркувати свій намір. Якщо ви таки перейдете туди, а вона знехтує вас, ви, може статися, кинетесь у вир, хоч як я ненавиджу цей поетичний вислів.

— Ні, гірше мені не буде. Принаймні я зможу бачити її в плоті й крові.

Пролетіли ще весна й літо. І ось настав ранок, якого Том ніколи не забуде: лист із дозволом. Як додаток до листа — інструкція щодо того, як перебратися в середу. Вона була досить проста. Він мав подбати про те, щоб десь удень прийшли техніки й перенастроїли реле часу в його циліндрі. Том ніяк не міг збагнути, чому не можна просто не увійти до свого циліндра й дочекатися середи, та він уже давно втратив надію збагнути логіку бюрократичних порядків.

Він не збирався розповідати про це ні кому в домі, головним чином через Мейбл. Але Мейбл дізналася від когось на студії. Побачивши його під час вечері, вона заплакала й піднялася до себе в кімнату. Він почував себе ніяково, але втішати її не пішов.

Серце в нього калатало, коли того вечора він одчинив двері свого циліндра. Інші на той час уже знали все — він просто не міг тайтися. Том навіть був задоволений, що все ім сказав. Вони, здавалося, раділи за нього, принесли випивку і проголосили чимало тостів. Під кінець спустилася Мейбл із заплаканими очима і сказала, що також зичить йому щастя. Вона знала, що насправді Том її не кохав. Але їй би хотілося, щоб хтось закохався в неї, побачивши її отак крізь двері циліндра.

Дізнавшись про те, що він бачився з доктором Трорігом, вона сказала:

— Він дуже впливова людина. Сол Уормвулф теж користувався його послугами з психоаналізу. Він казав, що той має високий авторитет навіть у інших днях. Адже він видає «Психохроніку», одне з небагатьох видань, яке читають інші.

«Інші» означало тих, хто живе від середи до понеділка.

Том висловив задоволення, що потрапив до Троріга. Можливо, той використав свій вплив на власті середи, і тому його прохання так швидко і так прихильно розглянули. Стіни між світами розсуваються рідко, та є підозра, що особи впливові роблять це, коли ім заманеться.

І ось, тримячи мов у лихоманці, він знову стояв перед циліндром Дженні. «Востаннє,— подумав він,— я бачу її мумією. Наступного разу вона буде тепла, жива, її можна буде торкнутись».

— *Ave atque vale!*¹ — проголосив він. Усі заплескали в долоні. Мейбл мовила: «Як сентиментально!» Вони подумали, що він звертається до них, а може, він і їх мав на увазі.

Том ступив крок у свій циліндр, зачинив двері й натиснув кнопку. Він триматиме очі розплющеними, щоб...

І ось — сьогодні середа. Хоча все навколо було таке саме, як і раніше, він мав відчуття, ніби потрапив на Марс.

Том штовхнув двері й вийшов. Сімох людей він знав у обличчях, а іхні прізвища й імена не раз читав на табличках. Але не був з ними знайомий.

Він хотів уже сказати: «Привіт!» — але голос застряв у цього в горлі.

Циліндр Дженні Марлоу зник.

Він схопив найближчого чоловіка за руку.

— Де Дженні Марлоу?

— Пустість, ви робите мені боляче. Вона переїхала, У вівторок.

— У вівторок? Вівторок?

— Так. Уже давно вона намагалась вирватися звідси. Щось у цьо-

¹ Прощавай і здрастуй! (Лат.)

му дні не влаштовувало її. Вона була нещаслива, явно нещаслива. Два дні тому вона сказала, що її прохання нарешті задоволили. Здається, якийсь психіатр із вівторка застосував свій вплив. Він приходив подивитись на неї в її циліндри, й отак Дженні дісталася дозвіл.

Здавалося, стіни, люди й циліндри схитнулися. Час деформувався, скрутися, і Том уже не був у середі. Ні в середі, ні у вівторку, ні в жодному з інших днів. Він наче прилішився до якоїсь безглаздої дати, що ніколи не існувала.

— Вона не могла так вчинити!

— О, вона вчинила саме так!

— Але ж... не дозволяється змінювати день більше одного разу!

— Це її клопіт.

І його теж.

— Я не повинен був приводити його до неї! — сказав Том.— Свіння! Паскудна свиня!

Том Пім довго стояв нерухомо, а тоді пішов до їдалні. Тут була та сама обстановка, тільки що інші люди. Пізніше він пішов до студії й дістав роль у п'есі, дуже схожій на всі ті п'еси, які грали у вівторку. Надвечір він дивився новини. У президента США було інше ім'я й інше обличчя, але слова його промови нічим, по суті, не відрізнялися від слів вівторкового президента.

Тома відрекомендували секретарці продюсера. Її звали не Мейбл, але з тим же успіхом могли б звати і Мейбл.

Різниця тут була лише в тому, що Дженні зникла. Але яка величезна різниця!